

MODELMYND

Eldrarøktin vaks við 100 milljónum í 10 ár

*At tað verður dýrari at passa tey eldru,
vísir gongdin seianstu mongu árin*

Føroysku kommunurnar hava fingið 400 milljónir krónur at reka eldraðkið fyri, nú tær hava tikið ábyrgdina av teimum gomlu.

Grundarlagið fyri, at talið bleiv 400 milljónir krónur byggir á tað, sum landið hevur brúkt til at røkja somu uppgávur seinnu árin. Í 2013 kostaði eldrarøktin landinum 362 milljónir krónur.

Í fjør kostði tað eitt sindur meira, men endaligu tøluni eru ikki uppgjörd enn. Tað vil siga, at kommunurnar hava fingið eitt sindur eyka í mun

til, hvat eldraðkið kostaði. Tær eyka milljónirnar, sum kommunurnar hava fingið til røktina í 2015 var tað, sum skuldi til fyri at fáa samráðingar at enda við semju.

Fleiri gomul

Øll, sum arbeiða við eldrarøktini vita, at hon verður dýrari komandi árin av teirri einfaldu orsök at vit gerast alt fleiri gomul.

Demografiin – ella samansetingin av fólkatálinum – broytist. Fleiri og fleiri liva longri og hava tí eisini brúk

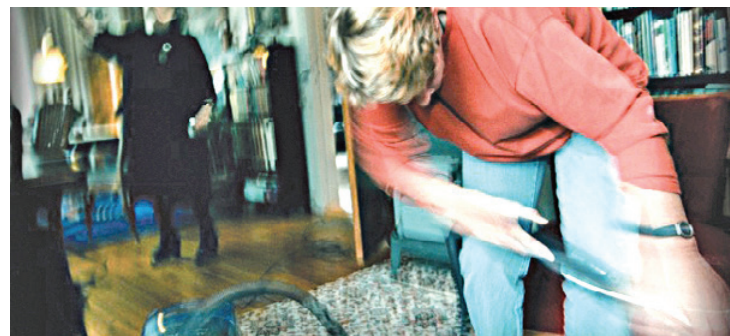
fyri røkt í fleiri ár. Sjálv eldrarøktin er vorðin dýrari seinastu árin. Síðani 2005 er sjálv eldrarøktin vorðin 103 milljónir krónur dýrari, so hon í 2013 kostaði landinum 346 milljónir krónur.

Í tí samlaða pakkanum eru eisini aðrar útreiðslur. Ansingarútreiðslur kosta einar 10 milljónir og umsorganararbeiðið og endurmenning kosta tilsamans einar 12 milljónir krónur.

Niðanfyri sæst, hvat landið síðani 2005 hevur goldið fyri eldrarøktina:

Høvuðskonta	R 2005	R 2006	R 2007	R 2008	R 2009	R 2010	R 2011	R 2012	R 2013
Ansingarsamsýning	10.444	11.016	10.800	13.943	15.071	13.554	12.902	11.641	10.156
Umsorganararbeiði	6.832	6.074	6.536	6.270	2.554	2.771	2.668	2.799	2.787
Økisterapi frá Endurm.	723	1.067	1.296	1.475	2.497	2.591	2.616	2.700	2.700
Eldrarøkt	243.629	264.318	285.767	313.830	314.248	321.766	326.154	320.184	346.328
Total *	261.628	282.475	304.399	335.518	334.370	340.682	344.340	337.324	361.971

* Omanfyri eru útreiðslur seinastu 9 árin á teimum kontum, sum eru grundarlagið fyri jättanarupphæddunum, sum er at finna í jättanar-karminum vísandi til »Á rættari kós 2015«, síða 29, Eldraðkið til kommunur. Viðmerkjast skal, at høvuðsorsøkin til at útreiðslurnar í 2012 til Eldrarøkt eru lægri enn í 2011, er at lögtingslóg um uppihald á stovni varð sett úr gildi 1. januar 2012. Løgtingsamtýktin hevur við sær, at pensjónistar á røktarheimum varðveita pensjónina og skuldu frameftir rinda fyri uppihald v.m. Hetta hevur við sær, at útreiðslurnar lækka og inntøkurnar hækka. Tilsamans varð jättanin til kontuna Eldrarøkt lækkað við umleið 25 mió. kr. netto.

SAVNSMYND

Heimahjálpin á veg at taka sær av teimum eldru aftur

*Eitt millumlið manglar millum
heim og ellisheim, heldur borgar-
stjórin í Vági, Dennis Holm*

ÁRNI GREGERSEN

Alt bendir á, at heimahjálpin fer at koma aftur til arbeiðis, nú kommunurnar hava yvirtikið eldraðkið.

Orsøkin er, at seinnu árin eru ellisheim bygd kring landið, men fleiri av teimum sum ikki longur klára seg einsmøll heima, eru ov væl fyri til at flyta inn á ellisheim.

Heimahjálpin er annars niður-raðfest nógv seinnu árin og tíðin heimahjálpinar hava í einstøku heimunum er eisini sett nógv niður.

– Eg veit at fleiri kommunur arbeiða við hesum møguleikanum, sigur Dennis Holm, borgarstjóri í Vági.

Hann heldur, at útbyggingin av eldraðkinum seinnu árin hevur ikki verið heilt røtt.

– Vit hava bygt ellisheim og latið sambýlir upp, men vit hava gloymt at hugsa um at tað er ein tíð ímillum, har tey eldru ikki ynskja at vera einsamøll heima, men vilja helst vera har og fáa vitjan javnan – til dømis av eianri heimahjálpi, sigur Dennis Holm.

Eldrabýlir

Borgarstjórin í Vági saknar, at tey eldru hava aðrar valmøguleikar enn bert at fara á ellisheim og so búgva á einum kamari, sum bert er 20 fermetrar.

– Vit hava gjørt okkara samfelag soleiðis, at vit sjálvi sleppa at velja hvussu vit liva, men tað tykist sum vit hava gloymt hendan tankan, tá ið tað snýr seg um tey eldru, sigur hann.

Dennis Holm vísir á, hvussu tey tildømis hava gjørt í Danmark. Har eru eldrabýlir bygd við tilknýti til ellisheim, so tey, sum eru hampiliga

væl fyri, kunnu búgva fyri seg sjálv-an og so kortini vita, at fólk eru nær-indis, sum kunnu hjálpa.

Tann nevndin hjá Løgtinginum, sum nú eitur trivnaðarnevndin, var fyri nøkrum árum síðani á ferð í Danmark. Har sá nevndin slíkar skipanir í praksis, men sjálvt um fleiri nevndarlimir hildu hetta vera eina skilagóða loysn, so er tað ongantíð eydnast at byggja slíkt í Føroyum.

SAVNSMYND

Ov tungt

Nú hava kommunurnar yvirtikið eldraðki, men enn er tað ikki vorðið nóg smidligt.

Borgarstjórin í Vági er samdur við Jóhan Christiansen, borgarstjóra, í nógvum av teimum atfinningum at skipanini, sum hann hevur verið alment frammi við.

– Økið er lagt út til kommunurnar, men tað er sum landið ikki vil slepp heilt. Til dømis síggja vit ongantíð pengarnar sum vit fáa, tí tað fer alt gjøgnum eina skipan hjá landinum, sigur Dennis Holm.

Jóhan Christiansen hevur eisini víst á, at hvørt einasta skjal, sum skal gjaldast skal sendast til Havnar.

– Vit hava møguleikan at gera eina skipan, sum hóskar til eitt samfelag sum okkara, men vit hava ikki tikið av møguleikanum. Tað er harmiligt, sigur Dennis Holm.